

prof. Grzegorz Bazylak

Federico Garcíá Lorca

Poeci są tylko ludźmi, jak czarna tęcza wśród pomarańczy...

F.G. Lorca

Federico Garcíá Lorca, hiszpański poeta, eseista, dramaturg, reżyser, aktor, kompozytor, etnograf, rysownik, urodził się 5 czerwca 1898 roku w Fuente Vaqueros, niedaleko od Granady w Andaluzji (Hiszpania). Jego ojciec był bogatym latyfundystą, a matka nauczycielką. Jako niemowlę zapadł na krzywicę, po której miał niedowład w nodze i przez wiele lat utykał. Już jako czteroletni chłopiec umiał czytać, a jego wychowaniem i kształceniem zajmowali się, oprócz matki, także wybitni muzycy: Eduardo Otense, Antonio Segura Mesa (1842-1916), Juan Benítez oraz przez długie lata Manuel de Falla (1876-1946), dzięki czemu przyszedł poeta był wirtuozem gry na gitarze i fortepianie. W latach 1905-1907 uczył się w kolegium katolickim w Almerii, gdzie niemal nie umarł, a następnie w Granadzie, gdzie w 1914 roku uzyskał maturę, po tym jak w 1908 roku zamieszkał w tym mieście już na stałe w rezydencji Alcera del Casino wraz z rodzicami oraz trojgiem młodszego rodzeństwa.

W latach 1914-1918 **Federico Garcíá Lorca** podejmuje studia prawnicze na uniwersytecie w Granadzie, a potem w latach 1918-1928 w Madrycie na wydziale filozoficzno-artystycznym, gdzie poznaje m.in. Salvadora Dali (1904-1989), Luisa Buñuela (1900-1983), Jorge Guilléna (1893-1984) oraz Juana Ramon Jiménez (1881-1958), późniejszego laureata literackiej Nagrody Nobla w roku 1956.

Warto wspomnieć, że w latach 1918-1920 **Federico Garcíá Lorca**, jako stały bywalec salonów i kawiarni artystyczno-literackich w Madrycie, m.in. „Café del Prado” na rogu Calle del Leon, „Gran Café de Gijón” przy Paseo de Recoletos 21, a także w niedalekiej „El Espejo Nouveau” oraz „Ateneo de Madrid” w Bibliotece Narodowej przy Paseo de Castellana, mógł prawdopodobnie natknąć się na rezydującego w tych lokalach Tadeusza Peipera (1891-1969), przyszłego papieża polskiej awangardy poetyckiej, który od lipca 1914 do grudnia 1920 roku żył i pracował w Madrycie jako dziennikarz i tłumacz, m.in. „Chłopów” Władysława St. Reymonta, gdzie doprowadził do skróconego wydania tej powieści w j. hiszpańskim (por. Beata Lentas, „Tadeusz Peiper w Hiszpanii”, Wyd. Słowo / obraz / terytoria, Gdańsk 2011, s. 300).

Zimą 1916/17 **Federico Garcíá Lorca** pisze pierwsze wiersze, a w 1917 roku debiutuje w Granadzie, w czasopiśmie „El Boletín del centro Artístico”, wnikliwym studium o twórczości hiszpańskiego poety José Zorrilla i Moral (1817-1893). W 1918 roku ukazuje się w Granadzie, dzięki pomocy finansowej ojca, jego debiutancka książka o kraju i ludziach pt. „Impresiones y paisajes”.

W latach 1921-1928 **Federico Garcíá Lorca** pisze i częściowo publikuje kilka zbiorów wierszy, m.in. „Libro de poemas”, „Poemas del cante jondo”, „Canciones” i „Romancero gitano” oraz groteskowe utwory dla teatrów lalkowych „Teatro breve”. W roku 1927 dochodzi w Barcelonie do prapremiery jego dramatu „Mariana Pineda” z dekoracjami Salvadora Dali.

Od wiosny 1929 roku **Federico Garcíá Lorca**, uciekając przed depresją związaną z jego nienormalną orientacją seksualną, przebywał przez prawie rok w USA, gdzie zapisał się na studia filozoficzne w Columbia University w Nowym Jorku oraz pisze cykl wierszy „Poeta en Nueva York”. W tej uczelni, jego młodszy brat Francisco Garcíá Lorca, obecnie wkrótce stanowisko profesora w Instytucie Kultury Hiszpańskiej. W roku 1930 przebywa w Hawanie na Kubie, zwiedza całą wyspę, wygłaszając liczne prelekcje, skąd wraca do Madrytu, gdzie w grudniu 1930 ma miejsce triumfalna prapremiera jego komedii „Czarująca szewcowa”. W 1931 roku, po abdykacji króla Alfonsa XIII i ogłoszeniu republiki hiszpańskiej, wydaje w Madrycie zbiór poezji „Poemas del cante jondo”. W roku 1932 razem z pisarzem Eduardo Ugarte (1900-1955) organizuje awangardowy teatr objazdowy „La Barraca”, w którym inscenizuje i reżyseruje sztuki Calderona, Lope de Vega, Tristy de Moliny i Cervantesa. W marcu 1933 roku odbyły się w Madrycie prapremierowe przedstawienia jego dramatów „Krwawe gody” i „Romans Perlimplina i Belisy”.

W październiku 1933 roku **Federico Garcíá Lorca** przybywa do Argentyny, gdzie w Buenos Aires wystawia i reżyseruje w Teatro Avenida swoje dramaty „Krwawe gody”, „Mariana Pineda” i „Czarująca szewcowa”. Odwiedza też Urugwaj i Brazylię. Spotka się z chilijskim poetą Pablo Neruda (1904-1973), który wkrótce zostaje mianowany konsulem Chile w Madrycie, a w 1971 roku, będąc ambasadorem Chile w Paryżu, uzyska literacką Nagrodę Nobla. W marcu 1934 roku Lorca wraca znów do Madrytu, gdzie w grudniu wystawiono w Teatro Español jego tragedię „Yerma”, która jest historią życia bezdzietnej kobiety. Sztuka miała ogromne powodzenie, osiągnęła ponad 100 przedstawień. W październiku 1934 wybucha powstanie robotników w Asturii i Katalonii, palą się kościoły, giną księża (tzw. czerwony terror), stłumione krwawo przez płk. Francisco Franco, przyszłego dyktatora Hiszpanii, który za tę brutalną masakrę błyskawicznie awansuje, m.in. na dowódcę tzw. Armii Afrykańskiej w Maroku.

W maju 1935 roku w Nowym Jorku wystawiono na scenie dramat „Krwawe gody” w j. angielskim. W sierpniu 1935 roku **Federico Garcíá Lorca** pracował w Madrycie nad ostateczną wersją poematu „Poeta w Nowym Jorku” oraz ukończył dramat „Panna Rosita czyli mowa kwiatów”, którego prapremiera odbyła się październiku 1935 roku w Barcelonie. W listopadzie 1935 roku pisze cykl „Sonetos de amor oscuro”, których adresatem był początkujący wtedy pisarz Juan Ramirez de Lucas (1917-2010), ostatnia wielka miłość poety, zwany „blondynkiem z Albacete”. **Federico Garcíá Lorca** poznał go latem 1935 roku w

madryckim teatrze Club Teatral Anfistora i planował z nim wspólny wyjazd do Meksyku i USA.

W lutym 1936 roku wyborach parlamentarnych w Hiszpanii zwycięża Front Ludowy i powstaje rząd lewicowy (tzw. koniec czarnego dwulecia), który laicyzuje, reformuje i nacjonalizuje m.in. majątki kościelne. W czerwcu 1936 roku Lorca zakończył w Barcelonie i Madrycie pisanie dramatu „Dom Bernardy Alba” oraz cyklu wierszy „El divan del Tamarit”.

W czwartek 16 lipca 1936 roku **Federico Garcíá Lorca** powrócił pociągiem z Madrytu do domu rodzinnego w Granadzie. Nazajutrz, rankiem 17 lipca 1936 roku, rozpoczyna się w całej Hiszpanii perfekcyjnie przygotowana, dzięki wsparciu wywiadu brytyjskiego, finansjery z Wall Street oraz faszystowskich rządów Portugalii, Niemiec i Włoch, antyrządowa rebelia oddziałów szturmowych i bojówek klerikalno-faszystowskiej Falangi oraz przerzut z Maroka, przez Gibraltar i Kadyks do Andaluzji, dowodzonej przez gen. Francisco Franco Armii Afrykańskiej, w której składzie jest 160 tys. marokańskich żołnierzy. Celem tej operacji (Franco nazywa ją „ostateczną krucjatą”) jest obalenie demokratycznie wybranego rządu lewicy w Madrycie i ustanowienie rządów faszystowskiej junty wojskowej w Hiszpanii.

Od razu w lipcu 1936 roku falangiści najpierw aresztują szwagra **Federico Garcíá Lorca**, czyli męża jednej z siostrzyczek poety, który był urzędującym burmistrzem Granady, a następnie 3 sierpnia 1936 rozstrzelają go bez sądu. Dopiero wtedy **Federico Garcíá Lorca**, który wciąż zwleka z wyjazdem do Meksyku, pisząc żułe listy i czekając na swego „blondynka z Albacete”, nagle przytomnieje i postanawia ukryć się w Granadzie w domu miejscowego bossa falangistów i grafomana Luisa Rosalesa, z którym przyjaźnił się od dzieciństwa, bo przecież najciemniej bywa pod latarnią.

Niestety, w poniedziałek 17 sierpnia 1936 roku, w środku nocy, Lorca został przewieziony z domu Rosalesa do więzienia w Granadzie przez falangistów z Escuadra Negra (Czarna Sotnia) pod dowództwem Ramona Ruiz Alonsa, fanatycznego członka faszystowskiej CEDA, opartej o wzory hitlerowskiej NSDAP koalicji katolicko-prawicowych partii, odpowiedzialnych za krwawą masakrę robotników w Asturii i zrujnowanie Oviedo w październiku 1934 roku oraz próbę wprowadzenia stanu wojennego w Hiszpanii w lutym 1936 roku.

Późnym wieczorem 18 sierpnia 1936 roku, **Federico Garcíá Lorca**, którego falangiści nazywają „el maricón de la pajarita” („małpiszon w muszce”) zostaje przewieziony z więzienia w Granadzie do wąwozu Viznar u stóp Sierry de Elvira, około 20 km od Granady. Tam, w willi La Colonia, będącej siedzibą falangistów, kapitan Nestares, który nadzoruje śledztwa i tortury, decyduje, aby rozstrzelać **Federico Garcíá Lorca** bez zwłoki wraz z kilkoma innymi schwytanymi antyfaszystami. Przed egzekucją o świcie 19 sierpnia 1936 roku, którą ma wykonać Guarda Civil, więźniowie kopią sami w piaszczystym suchym gruncie zbiorową mogiłę, zlokalizowaną pod tarasem skalnym z któ-

(Dokończenie na stronie 20)